

משה מלמוד ז"ל

בן הינדה וצבי ז"ל

נולד: י' טבת ה'תרס"ח - 15/12/1907
נפטר: י"ב אייר ה'תש"ס - 17/05/2000
עלה לארץ: כ"ג אייר ה'תרפ"ה - 17/05/1925

אתמול בדיוק ב-17 לחודש מאי, החזיר משה מלמוד את נשמתו לבוראו, בטרם שחר. בדיוק אתמול, לפני 75 שנה, הגיע הנער משה בן ה-17.5, באניה "לנין" מאוקראינה לחופי ארץ ישראל.

אך, נתחיל מן ההתחלה: משה נולד בעיירה פרוסקורוב (שנקראה גם חמלניצקי) אשר באוקראינה.

בן בכור להוריו, אחריו נולדו עוד אח-שמואל ז"ל שקיפח את חייו ממכת ברק, בהיותו וטרינר, כשיצא להגיש עזרה לפרה חולה.

ושתי אחיות - ג'ניה וחנה תבדל"א. אימו-הינדה - בעלת חנות מכולת קטנה המספקת את צרכיהם של איכרי הכפר והסביבה (הגויים).

אביו-צבי - היה מנהל חשבונות, המתפרנס בכבוד גם מחכירת שטחי יער.

זו משפחה יהודית מסורתית, בין עוד 10 משפחות יהודיות בכפר, עם בית-כנסת

אחד, שמשתדלת למרות המצב הנתון לקיים חיים וחינוך יהודיים בתוך כל

האוכלוסיה האחרת הסובבת אותה.

המשפחות היהודיות שוכרות מורה שיגור אצלם, וילמד את כל הילדים היהודים בני

כל הגילים: עברית, ספרות, תנ"ך והיסטוריה.

כשהיה משה בן 9 שנים, החליטו הוריו: שילד עם ראש טוב כזה, ראוי שילמד בבי"ס

טוב יותר, ושלחו אותו לגור אצל סבתו ודודתו בעיר הגדולה, כדי ללמוד בבי"ס רוסי.

משה סיפר, שהיה לו די קשה להיות מנותק מהוריו, והיה צריך גם להתגבר על הקושי

שבלימוד שפה חדשה - השפה הרוסית. (כי בבית דיברו יידיש, וברחוב דיברו

אוקראינית), אבל הוא התגבר על הקשיים והיה תלמיד טוב.

כשנה אח"כ היה "פוגרום" בכפר הולדתו, ואימו החליטה שאינה מוכנה לסכן את חיי

בני-משפחתה, וכך עברה כל המשפחה לגור בעיר הגדולה ביחד.

כשהיה בן 12, פרצה המהפכה הגדולה ברוסיה. ובאוקראינה השתולל פטליוורה הידוע

לשמצה עם כנופיתו: הם שדדו, אנסו ורצחו יהודים. המשפחה הצליחה להשאר

בחיים כשהיא מסתתרת אצל אחד מהשכנים הגויים... אבל לאחר שבועיים, בראותם

שהמצב לא נעשה קל יותר, החליט האב שצריכים לצאת מרוסיה.

למרות שמשה לא היה חניך בתנועת נוער כל שהיא, היה הראשון מבני משפחתו

שהצליח לצאת את גבולות רוסיה (כשעוד נתנו לצאת).

הרעיון של אביו היה: משה יהיה החלוץ לפני המשפחה, והוא יעלה את כולם...

אבל, המציאות בארץ ב-1925 היתה קשה מאוד.

חוסר-עבודה (היום קוראים לזה אבטלה) עד רעב, ממש.

והנער בן ה-17.5 משה, לא בוחל בשום עבודה קשה, כדי להתפרנס. הוא חופר בארות (בידיים - עד עומק של 40 מ') במושב מרחביה, בהרצליה ובשרון. עובד בפרדסים ובפלחה, אך אין הוא יכול להעלות את משפחתו. הסוכנות היהודית היתה מעונינת להעלות חלוצים צעירים או סוחרים שיש להם כסף. כאשר נודע בעולם ובארץ על השואה, היה מאוחר מדי ובלתי אפשרי לעזור להוריו. בדרך פלא שרדו שתי אחיותיו של משה, נישאו והקימו משפחות, והצליחו לעלות ארצה באביב 1991. משה שהיה ספורטאי מעולה, שמח ללכת לקורס של "הפועל", עבור ספורטאים צעירים. שם גם הרגיש עצמו פחות בודד.

ולמרות שכבר נרשם להיות בקבוצה שהיתה מיועדת לעלות על הקרקע בכפר-הס, התפתה ונפתח לשמוע מהצעירים על צורות התישבות כמו קיבוץ. הוא החליט לראות ולנסות מה זה קיבוץ ??? שנה אחת של נסיון, במיוחד שהבטיחו לו שמקומו במושב ישמר עבורו.

כך הגיע ל"גשר שלנו" ב-1932. בגשר הבחינו הותיקים, מיד, שמשה הוא בחור רציני בעבודתו ואפשר לסמוך עליו. וכבר הפקידו בידי זוג בהמות-עבודה. כשרצו לנטוע פרדס, ושמעו שיש לו נסיון כנוטע, ביקשוהו לעבוד בפרדס. אח"כ שנים רבות עבד וריכז את ענף המספוא/חצירים (היום גד"ש). כמובן, שאף צעיר בעל נשמה, לא היה יכול להשאר שווה-נפש בלילות המכוכבים והקסומים של גשר. בצרוף המייתו של הירדן, נוצרה "מערבולת של אהבה" בליבו של משה, שהתאהב בפולה - הספורטאית שהגיעה כדי לראות את "המכביה" - האולימפיאדה היהודית הראשונה. הם נישאו. ועל התישבות במושב לא דובר יותר.

בגשר נולד בנם הבכור - אורי ז"ל שנהרג בתאונה, כשהיה כבר אב ל-2 ילדים, והטכנאי הבכיר של "לוג" - המפעל שלנו.

9 שנים אחריו נולדה באשדות תמר - הבת היחידה. ואחריה, שני הבנים שנקראים ע"ש צבי - אביו של משה, ואהרן ע"ש אחיה של פולה, שניספו בשואה.

במשך כל שנותיו באשדות היה משה, דוגמא ומופת לחקלאי חרוץ, הדואג לפתח ולטפח את הענף שלו. על כך גם קיבל (ביחד עם משה וסרמן, חיים יעקובסון וישראל קינן) ציון לשבח על מסירותם והתמדתם בפיתוח הענפים החקלאיים.

לאחר "הפילוג" הידוע, היה משה - מרכז המשק החקלאי, וב-1960 הוזעקו משפחות מכל קיבוצי "האיחוד", להציל את הקיבוץ - העומד להתפרק "רמת-רחל". באשדות לא התלהבו מהעניין, אך משה יצא עם פולה ו-3 הילדים הצעירים (אורי הבכור כבר היה נשוי ונטוע חזק באשדות), לעזרת רמת-רחל.

משה במרצו הרב ובכושר ארגונו, ריכז גם שם את ענייני המשק, והצליח ל"העלות אותנו על הפסים". מכתבי תודה נלהבים מטעם התנועה והקיבוץ שהתאושש, הגיעו לאשדות, ותיארו את פעולותיו והצלחתו של משה וגם של פולה ברמת-רחל. לולא הבנים הצעירים שלחצו לחזור הביתה לאשדות, יתכן והיו נשארים שם...

אך, לא רק עבודה, גם ענייני החברה באשדות, הדאיגו והעסיקו את משה. נדמה שאין ועדה שלא ריכז: ועדות חברה ופרט, וקשישים, והיה מרכז עבודה וסדרן עבודה, ובערוב ימיו התנדב לועדת האנדרטה להנצחת השואה. היה מעורב ואיכפתי לכל מה שקורה בקיבוץ, מעיר, כותב ומגיב.

בארכיון הקיבוץ, יש חבילה עצומה של תעודות ומדליות פרי השתתפותו בעשרות צעדות בעיקר, אך גם פעילויות ספורטיביות נוספות. ולא רק ספורט וצעדות, משה היה גם מתנדב נלהב לתרום-מדמו הנדיר - O.

מותו הטראגי של אורי, השפיע קשות על המשפחה, ומשה האיש החזק, שתומך בפולה ומעודד, חורק שיניים ומחזיק מעמד, ובפנים הכאב לא נמוג ולא מתקשה. אבל, כמו שאמר: "את החיים יש לחיות". כשלא יכול יותר לעבוד בשדה ובמטעים, הלך לעבוד ב"לוג", כאחראי משמרת, ואחראי על אחת ממחלקות הגימורים.

כשפולה חלתה, הוא טיפל בה במסירות אין-קץ, עד שאי-אפשר היה יותר, כי עיניו כבדו. ממש בכוח שיכנעו אותו לוותר, ולהביא את פולה לבית הסייעודי. יום-יום הלך לבקר ולסעוד את פולה. כל יום מחדש התמודד עם עיניו שהכזיבו. לא ויתר והמשיך לטפל בעצמו בדירתו, עד ש...נאלץ גם הוא לעבור לבית הסייעודי. תוך כדי ולמרות עיוורונו, למד לעסוק במלאכת-יד המותאמת לעיוורים, והיה מאזין בקשב רב ובלהיטות לספרים המוקלטים שנשלחו אליו מ"הספריה המרכזית לעיוורים", היה מגיע לאסיפות, והיה מכתוב את תגובותיו לעלון.

החודשים האחרונים היו גדושי סבל, בכל פעם - איבר אחר לא תיפקד. בכל פעם היו מעלים אותו לביה"ח, היה שוהה, נבדק, מתענה, חוזר לבית הסייעודי ושואל: מדוע שכח אותו אלוהים? מדוע אינו לוקח אותו ושם קץ ליסוריו???

כנראה, שנשמתו בחרה להסתלק בתאריך חגיגי ומשמעותי במיוחד עבורה: ביום בו מלאו 75 שנים לעליתו ארצה...

ובכל-זאת, למרות הסבל והכאב זכה משה לעלות ארצה, לבנות בית-משפחה-קיבוץ. ולראות בהקמת מדינת ישראל, זכה ב-4 ילדים טובים. ב-10 נכדים ונכדות ו-7 נינים ונינות.

אנחנו משתמשים המון פעמים בצירוף המלים: "דור הנפילים". לא, ידידי, בני הדור הותיק שלנו לא היו נפילים כלל וכלל. הם היו בני-אדם! עם רצונות, מגרעות ומעלות כמו כולנו, אבל היה להם דבר שאין לנו: עקשנות!! כמו שאמרה ותיקה יקרה פעם: "לו לא היינו מתעקשים - לא היה כל זה קיים!" והיתה להם סבלנות ואורך-רוח, והמון-המון יכולת לתת למען מטרה משותפת בלי לבקש לעצמם דבר, ועל כך ראוי משה לכל הכבוד, הערכה והאהבה.

לכל השבט הגדול והיפה שנאסף פה. היה לכם אבא וסבא אדיר.

ומילה אחרונה לתמר - הבת היחידה והנהדרת, אשר יחד עם אריק בעלה, נשאו ונסעו, ליוו ושמרו על משה בכל הטלטלות, והתייסרו איתו בכל יסוריו עד שהגיע לתחנתו האחרונה. כל הכבוד לך, אנחנו, כולנו יכולים ללמוד ממך מצוות "כיבוד אב".

משה, אנחנו נפרדים ממך היום, מתוך ידיעה ברורה שכל אהוביך שנפטרו מחכים לך בשערי שמיים. ויחד עמם תמצא לך מנוחה נכונה ושלמה.

באהבה והערכה כל בני משפחתך, וכל בית אשדות יעקב

עמליה ד, בת-ארי